

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Gaswinning FFW Voornemen en Voorstel
Participatie
Postbus 111
9200 AC DRACHTEN

Joure, 6 november 2024
Verz.: 6 november 2024

Zaaknummer : Z.805001
Uw kenmerk :
Beh. door : Team RO
Bijlage(n) :

Onderwerp:
Voornemen en Voorstel voor Participatie Gaswinning FFW

Geachte heer, mevrouw,

Met ingang van vrijdag 27 september tot en met donderdag 7 november 2024 ligt het Voornemen en Voorstel voor Participatie Gaswinning FFW ter inzage. Door middel van deze brief reageren wij op dit stuk.

Standpunt gaswinning

Wij blijven aangeven tegen gaswinning te zijn. De zorgen en het wantrouwen onder de inwoners in gaswinningsgebieden zijn groot. Het maatschappelijk draagvlak voor gaswinning ontbreekt in het gebied. Wij blijven opkomen en aandacht vragen voor de belangen van onze inwoners en de zorgen die leven over de effecten van gaswinning. Dit heeft enerzijds te maken met de bodemdaling en aardbevingen in Groningen, de daarmee samenhangende veiligheidsproblematiek en andere negatieve effecten van gaswinning. Anderzijds is het terugdringen van het gebruik van fossiele brandstoffen en de daarmee samenhangende opgave tot vermindering van uitstoot van broeikasgassen een belangrijke opgave voor onze samenleving. Wij vinden dat zowel de centrale, alsmede de decentrale overheid, hierin een voorbeeldfunctie moet vervullen. Het is dan ook onze ambitie dat wij onafhankelijk willen zijn van fossiele brandstoffen. Het past niet bij die ambitie dat er in ons grondgebied gas wordt gewonnen. Gaswinning brengt bovendien altijd risico's met zich mee en er kan nooit volledige zekerheid worden gegeven dat gaswinning veilig kan plaatsvinden. Bovendien is het gebied ongeschikt voor gaswinning, zoals hieronder wordt toegelicht.

Veilig en verantwoord gaswinnen

Zoals uit uw eigen beleidsstukken blijkt, kan gaswinning alleen doorgang vinden wanneer dit veilig en verantwoord kan. In het gebied Follega Woudsend is hiervan geen sprake. In deze brief lichten wij dit verder toe.

Bodemdaling is niet meer aanvaardbaar

Hoewel de omvang van de verwachte bodemdaling aan de orde komt in het winningsplan, staat wel vast dat de bodem als gevolg van de winning van gas zal dalen. De gevolgen van bodemdaling door gaswinning zijn onomkeerbaar en compliceren het waterbeheer. Bovendien is er in het gebied ook al sprake van autonome bodemdaling. Daling van het maaiveld ten opzichte van het ingestelde waterpeil verhoogt de kans op schade voor gewassen, gebouwen, kunstwerken en oevers en heeft negatieve gevolgen voor de waterveiligheid en zal het risico op wateroverlast vergroten.

Rechtsonzekerheid voor bewoners

Mijnbouwschade is te verhalen, mits juridisch sluitend te bewijzen is dat een schade daadwerkelijk toe te schrijven is aan de mijnbouwactiviteit. Dit gebied kent veenweideproblematiek: inklinking en bodemdaling, veranderende waterpeilen, waterwinning en funderingsproblematiek. In dit gebied zal een cumulatie van effecten ontstaan, waardoor oorzaak en gevolg niet te bewijzen zullen zijn. Gaswinning vindt plaats in de diepe ondergrond, effecten daarvan interfereren met bodemprocessen in de veenlaag en dus in de waterhuishouding. Het is in die constellatie onmogelijk om schade toe te schrijven aan mijnbouwactiviteit.

Peilverlagingen zijn geen oplossing meer

Het gebied Follega Woudsend ligt in een uiterst kwetsbaar en gevoelig gebied, waarbij het beleidsdoel van overheden gericht is op het behoud van dit kenmerkende gebied. Peilverlagingen zijn absoluut geen goede oplossing meer voor herstel van deze bodemdaling. Het gebied ligt midden in het veenweidegebied van onze provincie, ook wel het Lage Midden genoemd. Vanwege de veenoxidatie hier is peilverlaging ongewenst. Sterker zelfs: de peilen moeten feitelijk verhoogd worden.

We verwijzen daarbij naar het Nationaal Klimaatakkoord, waarin is afgesproken dat de jaarlijkse uitstoot van broeikasgas uit veenweidegebieden in 2030 met 1 Mton CO₂ equivalent moet zijn verminderd, waarvan 0,40 Mton in Fryslân. Deze opgave is ook onderdeel van het Nationaal Programma Landelijk Gebied dat in april 2020 door de minister van BZK is aangekondigd en door het ministerie van LNV verder is uitwerkt. Om deze reductie te realiseren hebben wij in 2021 samen met gemeenten en Wetterskip het Veenweideprogramma 2021-2030 vastgesteld. Belangrijkste uitgangspunt van dit programma is een verhoging van de grondwaterstand tot gemiddeld 40 cm onder het maaiveld.

Tot voor kort werden in polders peilverlagingen gezien als een passende vorm van herstel voor bodemdaling. In de afgelopen jaren is het beleid van Wetterskip Fryslân aangepast voor het Veenweidegebied, vanwege de toename van veenoxidatie (veengebied). Deze trend is ook benoemd in de kamerbrief die staatssecretaris Heijnen (IenW) op 25 november 2022 aan de Tweede Kamer stuurde. In deze brief is aangegeven dat zowel voor de veen- als zandgronden de grondwaterstanden moeten worden verhoogd (structurerende keuzes 25 en 31). Dat betekent dat ook voor het gebied Follega Woudsend peilverlaging geen passende herstelmaatregel meer vormt.

Anders gezegd, de versnelde en verhoogde bodemdaling door de voorgenomen winning leidt tot complexe problemen die niet met peilverlagingen en ook niet alleen door het waterschap kunnen worden opgelost. Om het concreet te maken: minder waterbergingscapaciteit betekent vaker overlast bij hevige regenval; verlaging van het waterpeil betekent een toename van verzilting en verdroging van hoge zandgronden (met negatieve consequenties voor natuur) en vaker of sneller schade aan funderingen en gebouwen.

Strijdigheid beleid van ministeries

Wij ervaren het beleid van de ministeries Klimaat en Groene Groei (KGG) en Infrastructuur en Waterstaat (I&W), Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) en Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN) als strijdig met elkaar. Zo vormt peilverlaging in lijn met de kamerbrief Water en Bodem Sturend, die op 25 november 2022 is verschenen, geen passende herstelmaatregel meer voor bodemdaling. Geen peilverlaging en wél bodemdaling zorgt voor een situatie waarvoor geen herstelmaatregel meer passend is en die niet meer door het waterschap kan worden opgelost. Het ministerie van KGG hanteert tot nu toe de lijn dat de bodemdaling door het waterschap kan worden hersteld met technische maatregelen. Wij zien dat als een onjuiste aanname en een vorm van afwentelen van problemen door bodemdaling, een afwenteling die volgens zowel het Klimaatakkoord van KGG zelf als de Veenweide aanpak van BZK en LVVN, als de Water en Bodem Sturend brief door de minister van I&W wordt afgewezen.

In het gebied ligt een waterwingebied en een grondwaterbeschermingsgebied

Zowel landelijk als provinciaal beleid staat niet toe dat er geboord wordt voor gas in een grondwaterwingebied. Daarnaast is er bij zowel water- als gaswinning sprake van effecten. Zowel de gas- als de waterwinning kunnen namelijk leiden tot bodemdaling in het gebied. Een mogelijke overlap van deze effecten moet voorkomen worden. Door de bodemdaling kan schade aan woningen optreden. Inwoners kunnen in geval van schade problemen krijgen bij de bewijsvoering door de cumulatie van effecten. Daarnaast zijn er zorgen over de waterkwaliteit. Bij gaswinning worden immers chemicaliën ingezet.

In het gebied liggen grondwaterreserves voor drinkwater

Het gaat om verschillende gebieden die op regionaal niveau en landelijk zijn aangewezen als reserveringsgebieden voor de winning van drinkwater. Het gaat hierbij respectievelijk om Aanvullende Strategische Voorraden (ASV's) door provincie Fryslân en de Nationale Grondwaterreserves (NGR) door het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. Vooral de NGR's zijn bedoeld om grondwater op grote diepte te winnen, in tijden van calamiteiten en toekomstige winning tot 2100. De ASV's dienen de levering van drinkwater tot circa 2050 te garanderen. Er zijn meerdere gevallen bekend in Nederland waarbij gaswinning heeft geleid tot verontreiniging van de bodem en grondwater. Gaswinning dient daarom niet plaats te vinden in gebieden die zijn aangewezen als reservevoorraad voor drinkwater.

Risico's voor kabels en leidingen

In het gebied tussen Lemmer en Balk zijn in het verleden asbestcementleidingen (AC-leidingen) aangelegd, die nog in gebruik zijn. De asbestcementleiding bij Follega is volop in bedrijf, hetgeen volgens Vitens inhoudt dat hier grote hoeveelheden drinkwater doorheen stromen.

In het gebied ligt een combinatie van PE-, PVC- en AC-leidingen. Van deze materialen is de asbestcementleiding het meest kwetsbaar bij bodemzettingen. Asbestcementleidingen verouderen en worden door Vitens vervangen op basis van storingen en impact. De bodemdaling en impact op de ondergrondse leidingen kan per locatie verschillen. Het hangt van diverse factoren af. De leidingen kunnen breken in de buis zelf of bij de verbinding. Voor het vervangen is geen programma waarbij grotere gebieden ineens worden vervangen. PVC leidingmateriaal is volgens Vitens minder zettingsgevoelig, maar ook hier kan door plaatselijke spanningen schade in het buismateriaal ontstaan in de koppelingen of in de buis zelf. PE is het meest flexibel, maar kan bij overgangen op ander buismateriaal door zettingen uit de buis schieten.

Zettingen vinden voortdurend plaats in de veenweidegebieden. Het is volgens Vitens lastig te zeggen hoeveel effect de gaswinning in Follega en Woudsend heeft op het leidingsnetwerk, omdat Vitens niet weet hoeveel bodemdaling de gaswinning veroorzaakt in de praktijk. Het is zeker niet uit te sluiten dat er door de gaswinning schade kan ontstaan aan de kabels en leidingen. Omdat er in het gebied meer kabels en leidingen liggen (zoals riolering), is het van belang dat u nadrukkelijk ingaat op de effecten van gaswinning op de aanwezigheid van kabels en leidingen. Schade aan kabels en leidingen dient door u absoluut voorkomen te worden.

Er is altijd sprake van een seismisch risico

Hoewel op dit moment het seismisch risico van een mogelijke winning nog niet bekend is, staat al wel vast dat er bij de winning van gas altijd sprake is van een risico op bevingen. Wij zijn van mening dat schade aan bouwwerken en gebouwen altijd voorkomen moet worden. Daarnaast moeten er voldoende nulmetingen worden gedaan, om de inwoners zoveel mogelijk te ontzorgen.

In het gebied zijn nieuwe ontwikkelingen in beeld die om ruimte vragen en effecten hebben.

We noemen hier:

- Het gebied is in beeld voor een traject van de ontwikkeling van de Lelylijn, dat zich in de MIRT-onderzoeksfase bevindt.
- Het gebied is verder in beeld bij onderzoek naar mogelijke tracé-alternatieven voor de 380 kV hoogspanningsverbinding Viervelaten-Ens.
- In het Nationaal Programma Ruimte voor Defensie is in de nabijheid van de Tsjûkemar één van de acht zoekgebied aangeduid voor een nieuwe munitieopslag Snel Inzetbare Capaciteit (SIC), met impact op ondergrondse en bovengrondse energienetwerken. De plannen van het ministerie bevinden zich in de onderzoeksfase.

Plannen voor gaswinning zijn onverenigbaar met de mogelijke nieuwe ontwikkelingen in het gebied.

Veilig en verantwoord winnen is hier niet mogelijk

Op grond van al het voorgaande kunnen wij niet anders concluderen dan dat de winning van gas in het gebied Friesland Follega-Woudsend niet veilig en verantwoord kan. Er staat namelijk nu al vast dat het gebied uit oogpunt van het belang van voorkoming van nadelige gevolgen voor de veiligheid van omwonenden of het voorkomen van schade en/of de nadelige gevolgen voor natuur en milieu niet geschikt is voor de winning van gas. Wanneer u, ondanks ons advies, er toch voor kiest om de procedure voort te zetten, dan vragen wij uw aandacht voor het volgende:

- In de MER en IEA moet niet alleen gekeken worden naar de directe effecten, maar ook naar de indirecte effecten van de winning op de waterhuishouding.
- In het beschreven proces zit een moment dat er een keuze wordt gemaakt voor een voorkeurslocatie. Op dit moment is er in de procedure geen ruimte gemaakt om hierop te reageren. Dit komt pas wanneer deze voorkeurslocatie helemaal verder is uitgewerkt in allerlei onderzoeken. Wij zien graag een extra inspraakmoment na de locatiekeuze, voordat deze locatie tot in detail is uitgewerkt.
- In de lijst van criteria waar een locatie aan moet voldoen ontbreekt: de ligging van de locatie buiten grondwaterbeschermingsgebied.
- In de alinea 'streven naar een oplossing met waarde voor alle partijen' staat dat er wordt nagegaan 'of er lustendeling toegepast kan worden'. Voor ons staat deze lustendeling niet ter discussie. Wij zien dat als een minimaal gebaar richting het gebied.
- In paragraaf 2.2 ontbreekt bij de onderdelen waarover meegepraat kan worden de lustendeling. Hoewel het belangrijk is dat beide procedures van elkaar gescheiden worden (lustendeling en vergunningetraject) is het wel belangrijk dat ook hierover meegepraat kan worden.

Inspraakpunt Drachten

De reacties moeten worden verstuurd naar een adres in Drachten. Wij zien het als een gemiste kans om letterlijk meer zichtbaar en bereikbaar te zijn in het gebied omdat dit alleen een postadres is.

Deze brief is afgestemd met de gemeente Súdwest-Fryslân, Provincie Fryslân en met Wetterskip Fryslân.

De brief is verder afgestemd met de gemeenteraad; op 4 november 2024 heeft de raad ingestemd met deze brief en bijbehorende stukken.

Tenslotte merken we op dat we het op prijs gesteld hebben dat er vanuit het ministerie goed wordt gecommuniceerd en veel aandacht is besteed aan de participatie.

Met vriendelijke groet,

Burgemeester en wethouders van De Fryske Marren,

